

Charlie McCreevy, povjerenik Europske unije za unutarnje tržište i usluge

**Irsko-hrvatska poslovna udruga
Predavanje "Ante Čičin-Šain", 2007.
Zagreb, 20. rujna**

Vaše ekscelencije, dame i gospodo,
veliko mi je zadovoljstvo biti danas ovdje, u Zagrebu kako bih održao drugo predavanje "Ante Čičin-Šain".

Ovom prilikom zahvaljujem Irsko-hrvatskoj poslovnoj udruzi na organizaciji i Hrvatskoj narodnoj banci što je pristala biti domaćin ovog predavanja.

Na početku bih želio odati priznanje dr. Anti Čičin-Šainu, za kojega znam da je, kao prvi guverner Hrvatske narodne banke, nadgledao uvođenje hrvatskog dinara.

Dr. Čičin-Šain bio je prvi veleposlanik Republike Hrvatske u Irskoj, nakon čega je postao prvi počasni konzul Irske u Hrvatskoj. Znam da je i dalje duboko zainteresiran za Irsku i da nikad nije prestao biti potpuno uključen u sve aspekte irsko-hrvatskih odnosa i prijateljstva.

Želim također odati priznanje vašem premijeru, koji je, znam, također bio na čelu kampanje za članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji, a koje će Hrvatskoj donijeti znatne koristi u idućim godinama.

Hrvatska je prva zemlja kandidat za EU koju sam posjetio otkako sam imenovan povjerenikom za unutarnje tržište. Kad se moja vlastita zemlja pridružila EU – odnosno EEZ-u, kako se prije 35 godina zvao – mogućnosti koje su nam se tada otvorile, kao relativno nerazvijenoj državi članici, bile su goleme. Ipak, one nisu bile ništa u usporedbi s današnjim mogućnostima. Posljednja proširenja EU – posebice pridruživanje deset novih država članica prije tri godine, među kojima je nekoliko brzorastućih gospodarstava s tržištima u nastajanju – donijela su Europi novu veliku dinamičnost i stvorila nove poslovne mogućnosti na znatno većem tržištu. Potresi dvaju svjetskih ratova doveli su do povijesnih okolnosti zbog kojih se Hrvatska, koja je povijesno oduvijek bila u srcu Europe, kasno pridružuje procesu razvoja Europske unije. Međutim, mogućnosti jedinstvenog tržišta od 500 milijuna ljudi koji sada nastanjuju prošireno i još više jedinstveno tržište, takve su da će ih Hrvatska, siguran sam, najbolje iskoristiti kad se pridruži Uniji.

Nakon nekoliko godina slabijih gospodarskih rezultata Europa u posljednje vrijeme doživljava zamjetan rast. Čini se da je spremna nadmašiti gospodarskim rastom Sjedinjene Američke Države, i ove i sljedeće godine. Nezaposlenost u eurozoni smanjila se s više od 9 posto na manje od 7 posto u samo dvije godine. To je dobro. Ali nije dovoljno dobro. Gospodarski rast u nekim važnim državama članicama još uvijek je sporiji nego što bi mogao biti. Za poboljšanje je ključno da se tržišna integracija i reforme koje smo pokrenuli prodube i ubrzaju u sljedećim godinama.

Očigledno je da Hrvatska ostvaruje kontinuirano poboljšanje relativnih gospodarskih pokazatelja: rast prelazi 6 posto, inflacija je oko prosjeka EU, a stalno se napreduje i u smanjenju manjka proračuna opće države. U svjetlu navedenog uopće ne sumnjam da će održivi napredak biti nagrađen, pod uvjetom da se strukturne reforme nastave i da se energično provode, te pod uvjetom da se obuzda rastuća neravnoteža na računu robne razmjene i tekućem računu platne bilance.

Hrvatski bi gospodarski uspjeh u budućnosti također trebali uvelike poboljšati uspješan prijenos i provedba pravne stečevine EU, okvira koji svim gospodarskim subjektima pruža jednaka pravila igre, na osnovi kojega međunarodni ulagači mogu imati povjerenje i povećati svoja izravna ulaganja u

zemlju te koji potiče potencijal rasta hrvatskoga gospodarstva. Međutim, taj će potencijal isto tako ovisiti o sposobnosti EU da dodatno ojača integraciju europskoga tržišta, o našoj sposobnosti da nastavimo smanjivati prepreke prekograničnom tržišnom natjecanju, da djelotvorno provodimo postojeće zakone te osiguramo da se donošenje zakona u budućnosti temelji na jasnom planu usavršavanja propisa i povećavanja konkurentnosti. Europa također mora ostati predvodnica kad je riječ o naporima da se dodatno otvore svjetska tržišta, od čega bi svi imali koristi – i razvijene države i države u razvoju.

Globalizacija donosi goleme izazove. Ali mogućnosti koje otvorenost nudi i dinamičnost koju ona potiče, najbolje su jamstvo za rast blagostanja. To je razlog zbog kojeg Europa mora prigrliti globalizaciju i prihvatiti promjene koje ona donosi.

Kao što znam iz iskustva vlastite zemlje, ako ste mala zemlja, to je nedostatak nemate li neometan pristup velikim, otvorenim tržištima. Golema je prednost ako ga imate. Ali samo ako se usredotočite na ono što potiče izravna ulaganja u zemlju i poduzetništvo te ako to provodite – ako nastojite stvoriti djelotvornu komunikacijsku infrastrukturu, znatan intelektualni kapital, konkurentnu poreznu strukturu i pogodno zakonsko okružje te ako promičete fleksibilne zakone o radu, djelotvoran javni sektor te zdrave i održive javne financije. To su sve vitalno važni čimbenici. Naravno, malim je gospodarstvima teže zato što na svojem matičnom tržištu nemaju prednosti ekonomije razmjera. Ali imaju prednost fleksibilnosti, koja često izmiče velikim tržišnim natjecateljima. A biti uspješan u malom gospodarstvu, težeći izvrsnosti samo u malom broju područja – u kojima se komparativne prednosti mogu utvrditi i razvijati – može biti jako bitno za ukupne gospodarske rezultate i izvozni potencijal.

Ipak, ključnu važnost za dugoročni uspjeh svakoga gospodarstva imaju pravosuđe i javna uprava, koji osiguravaju da se pravni postupci provode pravedno, nepristrano i u skladu s potrebama tržišnoga gospodarstva, te da su pravila igre jednaka za sve gospodarske subjekte.

U tom smislu prijenos postojeće pravne stečevine EU ima jednako ključnu ulogu kao i daljnje mjere koje smo predvidjeli za iduće razdoblje.

Dosad je unutarnje tržište ostvarilo velik uspjeh: potaknulo je gospodarski rast u Europi, stvorilo milijune novih radnih mjesta, proširilo mogućnost izbora i intenziviralo tržišno natjecanje – na dobrobit svih građana Europe. Poduzećima je olakšana prekogranična trgovina, koja uz nove inicijative kao što su Direktiva o uslugama te modernizacija carinske unije postaje još lakša. To europskim poduzećima daje više mogućnosti za izvoz i rast. Ipak, mi još nismo ni blizu ostvarivanja našega punog potencijala – potencijala koji će se moći u potpunosti ostvariti kad još poradimo na liberalizaciji tržišta poput tržišta energije i tržišta poštanskih usluga, kad dodatno osnažimo integraciju financijskog tržišta poboljšavajući njegovu infrastrukturu, pomoću jedinstvenoga paneuropskoga platnog sustava i slobodnijega prekograničnoga kretanja kapitala i investicijskih usluga. Jednako je važna i potreba da se ojačaju europske inovacijske sposobnosti pomoću djelotvornijeg i troškovno učinkovitijeg okvira za registriranje i zaštitu intelektualnog vlasništva. Na svim se spomenutim područjima trenutačno radi.

Želim vidjeti uspješniju provedbu i primjenu propisa o javnoj nabavi, što je, po mom mišljenju, posebno važno za nove države članice i države kandidate za članstvo u EU, u kojima nije sve onako kako bi trebalo ili moglo biti. Ne mogu dovoljno naglasiti koliko je to važno, ne samo zato što je poreznim obveznicima potrebno pružiti najbolju vrijednost za novac već i zato da bi se ulagačima i gospodarskim subjektima pokazalo da države članice imaju poštene, otvorene i transparentne sustave javne uprave te jednaka pravila igre za sve. Kad se to ostvari, potaknut će se ulaganja, ubrzat će se gospodarski rast, bit će veći prihodi državne blagajne i osigurat će se sredstva za financiranje daljnjeg razvoja i poboljšanja infrastrukture te drugih javnih potreba putem opsežnijeg programa javne nabave. Postojeći okvir za javnu nabavu u EU obuhvaća javne usluge i javne radove iznad minimalnih iznosa. No, nadam se da će se on uskoro proširiti kako bi obuhvatio koncesije, a s vremenom i javno-privatna partnerstva. Radi se također na jačanju okvira koji bi trebao omogućiti jednostavniju i manje

opterećujuću pravnu zaštitu strankama oštećenima u natječajnom postupku, a pojasnit će se i pravila koja se odnose na nabavu sigurnosne i obrambene opreme. Konkurencija pri natjecanju i djelotvorna nabava imaju ključnu ulogu u jačanju gospodarske konkurentnosti. Njihova uspješnost može znatno smanjiti porezno opterećenje pojedinaca i poduzeća te poduprijeti postizanje zdravih javnih financija i financijske stabilnosti. Prijenos propisa Europske unije o javnoj nabavi u nacionalne propise stoga je važan svim državama kandidatima, no još je važnija njihova uspješna provedba.

Sljedeće područje za koje znam da zanima građane Hrvatske jest pružanje usluga. Prošle je godine Direktiva o uslugama prošla proceduru u Parlamentu i Vijeću te se sad nalazi u fazi prijenosa u nacionalna zakonodavstva. Njezin je cilj da građani, potrošači i poduzeća u najvećoj mogućoj mjeri uživaju dobrobiti jedinstvenog tržišta.

U deset godina od donošenja prvog programa jedinstvenog tržišta 1993. otklanjanje prepreka rezultiralo je otvaranjem barem 2,5 milijuna dodatnih radnih mjesta te povećanjem bogatstva za gotovo 900 milijardi eura (prosječno oko 6000 eura po obitelji u EU).

Kako su poduzeća nalazila nova tržišta u drugim državama članicama, jačalo je tržišno natjecanje. U mnogim su segmentima cijene smanjene, dok su se opseg i kvaliteta proizvoda dostupnih potrošačima povećali.

Međutim, najveću smo korist uočili na tržištu dobara. Kad je riječ o uslugama, jedinstveno tržište još ne funkcionira onako kako bi trebalo. Još uvijek postoje prepreke koje pružateljima usluga onemogućuju uspostavljanje poslovnog nastana u drugim državama članicama – ili prekograničnu trgovinu. Potrebno je riješiti ta pitanja jer su usluge važne za EU. One čine između 60 i 70 posto gospodarske aktivnosti u 27 država članica EU.

Kad se Direktiva o uslugama prenese u nacionalna zakonodavstva država članica, poduzeća će moći uspostaviti poslovni nastan bilo gdje u EU – štedeći vrijeme i novac. Pružatelji usluga moći će dobiti informacije te obaviti administrativne formalnosti na jednom mjestu u svakoj državi članici, što bi trebalo uvelike ubrzati dobivanje odobrenja za rad i smanjiti troškove. Poduzeće koje želi izgraditi i voditi hotel ili dućan u drugoj državi članici neće se više morati obraćati različitim tijelima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Pružatelji usluga moći će putem interneta ispuniti sve formalnosti vezane uz pokretanje posla. Na taj će način izbjeći troškove i neugodnosti višekratnih posjeta različitim tijelima u državama članicama u kojima namjeravaju pružati usluge.

Sustavi izdavanja odobrenja za rad u državama članicama bit će jasniji, transparentniji, manje restriktivni i nediskriminacijski. Kako sada stvari stoje, dobivanje odobrenja za rad može biti pothvat nepredvidivog ishoda i trajanja, što podrazumijeva znatna kašnjenja i troškove glede naknada za pravne savjete, angažiranja osoblja u pregovorima i izgubljene dobiti.

Nadam se da će s vremenom – čak i ako to ne bude za mandata ove Komisije – Europa moći proširiti Direktivu o uslugama te opseg njezine primjene kako bi se ostvario izniman potencijal, koji konkurentan i dinamičan sektor usluga može donijeti na paneuropskoj razini.

Naposljetku, dame i gospodo, dopustite mi da kažem nekoliko riječi o jedinstvenoj valuti i fiskalnoj politici.

Kao što je hrvatsko iskustvo već pokazalo, znatne se koristi mogu ostvariti pridruživanjem monetarnom sustavu koji je usmjeren na stabilnost. Odmah se može zamijetiti da nepostojanje potrebe konvertiranja valute omogućuje pojedincima i poduzećima uspješnije poslovanje unutar područja jedinstvene valute i smanjuje transakcijske troškove. Time se povećava transparentnost

troškova i cijena, što s druge strane potiče veću konkurentnost i povećava produktivnost. Međutim, tu doprinos jedinstvene valute ne prestaje: ona omogućuje zemljama iz europodručja da budu uspješnije zastupljene na svjetskoj gospodarskoj sceni te da se suoče s izazovima koje im donosi globalno gospodarstvo. Europodručje čini gotovo šestinu svjetskog BDP-a, a podjednak mu je i udjel u svjetskoj trgovinskoj razmjeni. Na euro se odnosi gotovo jedna trećina međunarodnog tržišta duga i znatan dio međunarodnih bankovnih obveza i deviznih transakcija. Nove države članice imaju dobre izgleda da ostvare dobrobit daljnjom monetarnom integracijom. Njihova su gospodarstva, uglavnom, vrlo otvorena i sve se više i više integriraju u gospodarstvo EU na područjima trgovine, inozemnih izravnih ulaganja i financijske povezanosti. Izgledi su za daljnju gospodarsku i financijsku integraciju dobri. Želio bih pohvaliti uspjeh koji je u razdoblju od proglašenja neovisnosti Hrvatska ostvarila povezujući vrijednost svoje valute prvo s njemačkom markom, a zatim s eurom, kao i u održavanju kretanja tečaja u uskom rasponu.

Međutim, izazovi s kojima se suočavaju nove države članice koje se žele priključiti europodručju nisu zanemarivi: iako Hrvatsku trenutačno ne odlikuje tržište rada s viškom radnih mjesta, kako se gospodarska ekspanzija bude nastavljala – i kako se kamatne stope budu približavale razinama u eurozoni – situacija bi se na tom području mogla promijeniti u srednjoročnom razdoblju. U tim će okolnostima biti važno da fiskalna politika ostane primjerena te da se izbjegnu prociklički impulsi. Razborita fiskalna politika, djelotvoran nadzor nad financijskim sustavom i strukturne reforme kojima se liberaliziraju tržišta rada, proizvoda i kapitala imaju ključnu ulogu u podupiranju eksterne održivosti i konkurentnosti. Za sve države članice – nove i one koje će to postati – obuzdavanje inflatornih pritisaka nije samo pitanje udovoljavanja maastrihtskim kriterijima u određenom trenutku nego i ključan element za očuvanje konkurentnosti i dugoročne makroekonomske stabilnosti.

Dame i gospodo, prošlo je tek nekoliko mjeseci od obilježavanja 50. obljetnice Ugovora iz Rima. Tijekom tog 50-godišnjeg razdoblja europske su integracije donijele veliko blagostanje članicama EU. I to ne samo blagostanje nego također slobodu i sigurnost. Međutim, to blagostanje, sloboda i sigurnost počivaju na istoj, jedinstvenoj osnovi – miru.

Kao i vi, dolazim iz zemlje koja je u prošlosti bila duboko podijeljena. Iznimno sam svjestan činjenice da se trajan mir može postići tek onda kad se pomirba između bivših neprijatelja duboko ukorijeni. To od ljudi zahtijeva zrelost, odnosno opraštanje prošlih događaja, a da ih se ne zaboravi, te suglasnost da se stare bitke ostave po strani i krene naprijed u ostvarivanje zajedničkih ciljeva.

Zbog paralelnog jačanja integracija i postupnog širenja Europa je danas puno sigurnija i bogatija nego na početku integracijskih procesa. I danas, s 27 država članica i brojem stanovnika od gotovo 500 milijuna, Europa je puno snažnija u svjetskim razmjerima nego prije 35 godina kad se, nakon pristupanja Ujedinjenog Kraljevstva, Irske i Danske, broj članica EU povećao sa 6 na 9, i kad je broj stanovnika iznosio nešto manje od polovine sadašnjeg broja stanovnika. Danas je naš utjecaj na svjetsko gospodarstvo znatno veći, a s pristupanjem zemalja poput Hrvatske i drugih zemalja Europa će postati još snažnija i moćnija. Želim vam sve najbolje u daljnjem napretku na putu prema članstvu u EU. Nadam se da ćete se uspjeti brzo približiti ispunjenju svih dogovorenih minimalnih preduvjeta vezanih uz pravnu stečevinu EU. Hrvatska će se susresti s velikim izazovima i mogućnostima. Siguran sam da ćete se uspješno suočiti s tim izazovima i prigrliti mnoge uzbudljive mogućnosti koje će vam biti na raspolaganju.